

De Visser-Neerlandiaprijs 1998 voor *Wetenschappelijke Tijdingen*

Bijdragen tot de verwetenschappelijking van de geschiedschrijving van de Vlaamse beweging

Op 16 mei 1998 besloot het Bestuur van het Algemeen Nederlands Verbond (ANV) de Visser-Neerlandiaprijs toe te kennen aan *Wetenschappelijke Tijdingen* (WT). Die beslissing steunde op de waardering voor het hoge historiografische niveau van het tijdschrift. Die lof klinkt de medewerkers van WT vanzelfsprekend aangenaam in de oren. Maar hij nodigt tegelijk uit voor een beschouwing op de geschiedenis van de gelauwerde periodiek.¹

Het tijdschrift bestaat sinds 1935. Het werd opgericht door wijlen dr. Jozef Goossenaerts en uitgegeven door de Vereniging voor Wetenschap. In 1980, na de dood van Prof. dr. Jozef Duverger, nam de publicatie een bijzondere wending. Duverger was afgevaardigd-beheerder van de Vereniging en na zijn overlijden betwijfelde de toenmalige redactiesecretaris Prof. dr. Gilbert De Smet de opportuniteit van het voortbestaan van het tijdschrift. De eerste doelstelling van WT, de vernederlandsing van het wetenschappelijke bedrijf in Vlaanderen, was immers bereikt. Volgens De Smet viel dit feit overigens samen met de vaststelling dat de Vlaamse beweging dicht bij de verwezenlijking van haar laatste objectieven was gekomen. Bovendien achtte hij de opzet om het tijdschrift uit te bouwen tot een algemeen Vlaams wetenschappelijk tijdschrift mislukt. De periodiek kampte daarenboven met een gebrek aan medewerkers. En tenslotte was er de economische realiteit dat WT de markt van de geïnteresseerde lezers moest delen met het in 1957 opgerichte *Ons Erfdeel*.

1. Met dank aan ADVN-medewerker Guy Leemans, die de bronnen voor dit artikel verzamelde en zijn collega Luc Boeva die medewerking verleende bij de redactie. Specifiek betreffende de vernieuwing van het tijdschrift in 1980-1981 zijn er de redactionele toelichtingen van Gilbert De Smet in *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 39, 1980, nr. 1, pp. 1-2 en jg. 40, 1981, nr. 1, pp. 1-2. Over de overdracht van het redactiesecretariaat door Gilbert De Smet aan Frans-Jos Verdoodt handelt de aankondiging "Vereniging voor Wetenschap", in: *Wetenschappelijke Tijdingen op het gebied van de geschiedenis van de Vlaamse Beweging*, jg. 53, 1994, nr. 1, p. 1. Tevens interviewde Guy Leemans de redacteurs Lode Wils (Leuven, 10 augustus 1998), Gilbert De Smet (Gent, 13 augustus 1998) en Ludo Simons (Antwerpen, 25 augustus 1998).

De Vereniging voor Wetenschap wenste echter niet tot de stopzetting over te gaan, omdat zij het ideeëngoed van Jozef Goossenaerts wilde bestendigen. Het was Paul Daels, wiens vader Frans Daels een vriend en geestesgenoot was van Goossenaerts, die De Smet ertoe overhaalde om het project voort te zetten.

Omdat hij de oude formule achterhaald achtte, koos de redactiesecretaris ervoor om het thematisch veld van het tijdschrift te beperken tot de geschiedenis van de Vlaamse beweging. Prof. dr. Ludo Simons, toentertijd adjunct-conservator van het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven (AMVC), stelde aan De Smet voor om *WT* voortaan te laten functioneren als een voortzetting van de wetenschappelijke arbeid die enkele jaren eerder geïnvesteerd was in de Encyclopedie van de Vlaamse Beweging (EVB, gepubliceerd in 1973-1975). In elk nummer zouden een aantal trefwoorden van de EVB kunnen aangevuld en geamendeerd worden. Omdat Simons hoopte dat een kleine helft van de ruim drieduizend kopers van de EVB zich zou abonneren op de 'supplementen', zou *WT* economisch leefbaar zijn. De uitgever van de EVB (Lannoo) zag hier evenwel geen brood in, zodat het plan werd opgeborgen.

De redactiesecretaris besliste daarop de inhoud van het tijdschrift te laten aansluiten bij de trend die tijdens de voorgaande jaren was gezet door de *WT*-artikels van de Nederlandse publicist dr. Lammert Buning. Daarom werd gekozen voor een wetenschappelijke benadering van de geschiedenis van de Vlaamse beweging. Om die nieuwe oriëntering te onderstrepen, werd de titel aangevuld met de ondertitel "*op het gebied van de geschiedenis van de Vlaamse Beweging*". Ook vormelijk werd het tijdschrift vernieuwd: vanaf het eerste nummer van 1982 verscheen het in een kleiner, handiger formaat.

De feitelijke zorg voor de verdere uitgave van het tijdschrift bleef rusten op De Smet, die tevens Duverger opvolgde als Afgevaardigd Beheerder van de Vereniging voor Wetenschap. Omdat de Vereniging feitelijk een sluimerend bestaan kende, rustte de uitgave van het tijdschrift bijna volkomen op de schouders van de redactiesecretaris. Hetzelfde was ook het geval geweest onder de vorige redactiesecretarissen dr. Jozef Goossenaerts (1935-1963) en Prof. dr. Michel Hanot (1964-1967). Financiële steun werd geleverd door onder meer het Jozef Goossenaertsfonds, de Marnixring, de Stichting Noord en Zuid, de Stichting Willem De Zwijger, een aantal trouwe adverteerders (de Kredietbank, de Noordstar), het Fonds voor de Letteren en soms ook door De Smet zelf.

Om de nieuwe koers van het tijdschrift te laten slagen, hervormde De Smet de oude redactie – waarin geen enkele historicus zetelde – tot een Comité van Aanbeveling. Ook de samenstelling van de nieuwe redactie moest beantwoorden aan de nieuwe opdracht van het tijdschrift. Daarom hanteerde De Smet de ver-

trouwde met en het inlevingsvermogen in de geschiedenis van de Vlaamse beweging als criterium voor het lidmaatschap. Om tegelijkertijd het pluralistisch karakter van de redactie te kunnen verzekeren, engageerde hij, naast Ludo Simons en Lode Wils (hoogleraar KUL), deskundigen uit diverse academische instellingen. Zo traden Prof. dr. Ada Deprez (RUG) en Prof. dr. Romain Van Eenoo (RUG) toe tot de redactie, net als Prof. dr. Karel Van Isacker (UFSIA) en Prof. dr. Louis Vos (KUL). Ook Verschaeve-kenner Romain Vanlandschoot maakte voortaan deel uit van de redactie.

Gehoopt werd dat de redactieleden niet alleen eigen bijdragen zouden leveren, maar tevens hun studenten en/of medewerkers zouden motiveren om te publiceren in het tijdschrift. Vooral de 'Leuvenaars' Wils en Vos losten die verwachting in: zonder hun bijzondere inspanningen zou *Wetenschappelijke Tijdingen* bijna zeker zijn nieuwe start gemist hebben.

Later werd de redactie uitgebreid met publicist Arthur de Bruyne en met de Nederlandse historicus drs. Pieter van Hees. In de loop van de jaren negentig verdween Arthur de Bruyne uit de redactie. Ook Karel Van Isacker en Michel Hanot behoorden van toen af niet meer tot de redacteuren.

De redactie vergaderde aanvankelijk in De Smets kantoor aan de RUG en na zijn emeritaat bij hem thuis. Ook het kantoor van Ludo Simons aan de UFSIA werd mettertijd een vertrouwde vergaderplaats. Onder de leiding van De Smet verliepen de vergaderingen in een sfeer van 'vruchtbare wanorde'. In zijn laudatio naar aanleiding van de toekenning van de Joost-Van-den-Vondelprijs aan De Smet in 1986, beschreef Ludo Simons diens *modus procedendi* als volgt: "*Mij is het voorrecht beschoren hem ook daar aan het werk te zien, en dat is, ik kan het de toevoorders verzekeren, een unieke belevenis. De Smets aanpak van een dergelijke veeleisende taak is volstrekt chaotisch, maar het resultaat van zijn bemoeienissen is telkens opnieuw een harmonisch, instructief en leesbaar nummer van een tijdschrift, dat zich gaandeweg een publiek aan het veroveren is van geïnteresseerden in de grote en kleine geschiedenis van de Vlaamse Beweging*".²

Op 24 oktober 1992 organiseerde de redactiesecretaris een colloquium gewijd aan de geschiedschrijving van de Vlaamse beweging sinds 1975. Dit naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van het tijdschrift en de tiende verjaring van de 'nieuwe stijl'.

2. Laudatio von Dr. Ludo Simons, Mitglied des Kuratoriums, in: *Stiftung F.V.S. zu Hamburg. Verleihung des Joost-van-den-Vondel Preises 1986 an Professor Dr. h.c. Gilbert de Smet, Gent und der Vondel-Reisestipendien an Harlinde Cox, Gent, Maya Treptoe, Kiel, Marco Bunge, Amsterdam, durch die Westfälische Wilhelms-Universität Münster am 14. November 1986 in Gent*, s.l., s.d., p. 12.

Einde 1993 droeg De Smet het redactiesecretariaat over aan ondergetekende. Naast motieven van leeftijd en een verzwakte gezondheid, gold bij zijn beslissing de zorg om de continuïteit van het blad te verzekeren, tegelijk binnen het wetenschappelijke veld én binnen de sfeer van het Vlaams-nationalisme. Ofschoon mijn taak een persoonlijk engagement was, kon het tijdschrift in het vervolg rekenen op de operationele steun van het ADVN, Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme.

Het ADVN functioneerde voortaan als gastheer voor de redactie (vergaderingen, administratie, redactionele arbeid, pre-press). De publicatie werd van 1995 af gecommmercialiseerd door Perspectief Uitgaven, een werkmaatschappij door het ADVN opgericht met het doel wetenschappelijke historiografie te bevorderen. Het ADVN en Perspectief Uitgaven zorgen sindsdien gezamenlijk voor de financiële onderbouw van het blad. Daarnaast blijft de subsidiëring door de Universitaire Stichting en de Vlaamse Gemeenschap belangrijk.

Tegelijk met de overdracht van het redactiesecretariaat greep ook een uitbreiding van de redactieraad plaats: Prof. dr. Bruno De Wever (RUG), Prof. dr. Machteld De Metsenaere (VUB) en ADVN-historicus Luc Boeva werden de nieuwe leden. Laatstgenoemde fungeert als notulist van de op professionele basis gestructureerde werkvergaderingen.

Vanaf het eerste nummer van de jaargang 1995 verwierf *Wetenschappelijke Tijdingen* vormelijk een nieuw uitzicht. Tegelijk werden ook een aantal inhoudelijke vernieuwingen doorgevoerd. Bijvoorbeeld de rubriek 'Signalementen' en de voortdurende begeleiding van nieuwe auteurs.

In 1995 organiseerde het tijdschrift zijn tweede colloquium. Die wetenschappelijke samenkomst greep plaats in de UFSIA en werd opgebouwd rondom de figuur van Herman Van den Reeck en de anti-burgerlijke strekking in de Vlaamse beweging na de Eerste Wereldoorlog. Dit initiatief werd beëindigd met de publicatie van een colloquiumnummer. Ook het colloquium van 1992 werd overigens op die manier afgesloten.

De waardering die *Wetenschappelijke Tijdingen* te beurt valt door de toekenning van de Visser-Neerlandiaprijs betekent in de eerste plaats een impuls om de inspanningen uit het verleden voort te zetten. Zowel op het inhoudelijke als op het vormelijke vlak kan het tijdschrift nu verder groeien als het forum bij uitstek voor de wetenschappelijke geschiedschrijving van de Vlaamse beweging.

Adhuc tua messis in herba est.

FRANS-JOS VERDOODT,
REDACTIESECRETARIS